

Aan de leden van de Gemeenschappelijke Regeling Heesch West

Cc: Raadsleden gemeenten Bernheze, Den Bosch en Oss

Heesch-West, 22 november 2020

Betreft: Terugblik participatieproces Heesch-West en aanbeveling

Geachte leden van de Gemeenschappelijke Regeling Heesch West,

Na anderhalf jaar als platform Eerlijk over Heesch West (EOHW) opkomen voor de belangen van omwonenden en betrokkenen bij Heesch West, hebben wij de balans opgemaakt. In dit schrijven delen wij onze ervaringen en inzichten met betrekking tot het communicatie- en participatieproces en doen we dringende aanbevelingen voor het vervolg.

Participatie

Als het gaat om gemeentelijke planvormingsprocessen, is er sprake van verschillende vormen en niveaus van burgerparticipatie, geïllustreerd aan de hand van de 'participatieladder' (zie bijlage). Wij gebruiken deze ladder om aan te geven hoe wij onze participatie in het planvormingsproces hebben ervaren.

zelf organiseren----

(mee)beslissen

coproduceren

adviseren

raadplegen

informereren

Informereren

- Omwonenden van het geplande bedrijventerrein Heesch-West vinden de informatie die zij hebben ontvangen over de plannen veelal ontoegankelijk, onduidelijk en onvolledig. Ze werden er in eerste instantie door verrast, velen ontvingen geen uitnodigingen voor informatiebijeenkomsten en moesten zelf op zoek naar informatie, vervolgens bleken de ruim 4000 pagina's tellende rapportages (voorontwerp bestemmingsplan) moeilijk te doorgronden en is het besluitvormingsproces, verdeeld over drie gemeenten, niet transparant. Dit leidt tot wantrouwen bij de omwonenden en het gevoel dat zij er niet toe doen.

- Eerlijk over Heesch West is opgericht om de bewoners te helpen zich beter te informeren en heeft veel vragen gesteld en onafhankelijke experts geraadpleegd, maar ondervindt daarbij regelmatig ontwijkgedrag en vertraging van de GR waardoor er nog steeds sprake is van informatieachterstand.
- Vanaf begin 2019 zijn er voor omwonenden slechts drie bijeenkomsten georganiseerd: twee daarvan waren algemene bijeenkomsten in de beginfase en slechts 1 thema-avond (Wind) is er tot nu toe georganiseerd. Voor deze thema-avond waren slechts een select aantal omwonenden uitgenodigd. Ook een (subsidie)aanvraag om experts in te kunnen schakelen is afgewezen. Terwijl dit in den lande zeker niet ongewoon is. En zeker niet bij een dergelijk groot en complex plan. Zo is bij een planproces rondom een N2000-project in Gelderland een

onafhankelijk adviseur ingehuurd ten behoeve van bewoners, lazen wij op internet. Daarnaast lazen wij dat burgerpanels ondersteuning kregen van een onafhankelijke expert om een MER te beoordelen bij een dijkversterkingsproject. Een (tot nu toe) gemiste kans dat ons burgerpanel hier op geen enkele wijze ondersteuning krijgt.

- Laatste tijd is de informatievoorziening ietwat verbeterd door middel van publicaties in huis-aan-huisbladen, website en e-mails. Direct omwonenden dienen echter vooral zelf actief op zoek te gaan naar informatie. Zij moeten zich bijvoorbeeld zelf aanmelden voor de nieuwsbrief van de projectorganisatie. Informatie van omwonenden over ontwikkelingen middels analoge informatiebrieven is zeer summier en hierbij wordt een te kleine cirkel rondom het plan aangehouden.
- De communicatie omtrent het afzien van windturbines kwam totaal onverwacht, ook voor deelnemers aan het Burenoverleg 2.0. Dat deze beslissing volgens de verklaring in de media gebaseerd is op sec financiële afwegingen in plaats van sociale, beschouwen wij als een gebrek aan inlevingsvermogen ten aanzien van de betrokken burgers.
- Ook de communicatie omtrent het in maart gepubliceerd advies van de commissie MER en de gevolgen voor het ontwerp blijft uit.

Raadplegen

- Op de 3000 in augustus 2019 ingediende inspraakreacties op het voorontwerp bestemmingsplan is tot op heden nog geen inhoudelijke reactie gekomen. Dit geeft de indieners weinig vertrouwen dat er iets mee gedaan wordt.
- De GR heeft het Burenoverleg 2.0 in het leven geroepen om vertegenwoordigers van de dorpsraden en platform EOHW te horen. De opzet van deze bijeenkomsten was echter zodanig dat het meer informeren was door de GR dan raadplegen van de burgerplatforms.
- Inloopklokken en thema-avonden die de bedoeling hadden om naar de vragen en zorgen van de burgers te luisteren, hadden meer het karakter van voorlichtingsbijeenkomsten. Het gevolg: veel bewoners voelden zich niet gehoord.

Adviseren

- Het communicatiebureau (Sprangers) consulteert Eerlijk over Heesch West regelmatig over de aanpak van de communicatie. Zo hebben zij voor de themabijeenkomst over wind een aantal mensen uitgenodigd die EOHW had aangedragen. Helaas pakte de avond wat minder positief uit doordat de ingehuurde gesprekleider nauwelijks ruimte gaf voor een goede inhoudelijke discussie tussen de aanwezige omwonenden en de experts.
- Ook onze uitgebreide reactie op het (nog steeds concept!) communicatieplan (zie bijlage) van de GR met diverse adviezen voor meer dialoog en samenwerking heeft tot nu toe niet tot zichtbare verbeteringen geleid. Wel veel goede voornemens, maar geen concreet resultaat. Sinds februari 2020 (themabijeenkomst Wind) zijn er geen bijeenkomsten georganiseerd.
- Eerlijk over Heesch-West heeft zelf het initiatief genomen om een alternatief plan op te stellen met adviezen voor duurzamere en leefbaardere oplossingen. Het plan Bosch Buiten is bedoeld als handreiking om constructief met de GR in gesprek te komen over de vele zorgen die de bewoners hebben. Helaas heeft de GR het advies beoordeeld aan de hand van de eigen uitgangspunten en vervolgens punt voor punt uitgelegd waarom plan B niet voldoet aan de uitgangspunten van het eigen plan. Daarmee is opnieuw een kans gemist om in dialoog te gaan

over die uitgangspunten en mogelijke verbeteringen om een stapje omhoog te komen op de participatieladder, namelijk tot co-produceren, oftewel: samen bouwen.

Co-produceren

- Hoewel EOHW meermaals heeft aangeboden inhoudelijk en substantieel mee te werken aan het optimaliseren van het plan Heesch West en daardoor de acceptatie in de omgeving te vergroten, is daar vooralsnog geen gebruik van gemaakt. Integendeel, de wijze waarop onze handreiking in de vorm van plan B van tafel is geveegd, geeft ons weinig vertrouwen dat dit op korte termijn zal veranderen. Meer dan meedenken over inpassing van groen lijkt er tot vandaag niet in te zitten.

Conclusie:

Wanneer we de burgerbetrokkenheid afzetten tegen de participatieladder, stellen we vast dat er tot nu toe uitsluitend sprake is geweest van de laagste niveaus: informeren en een beetje raadplegen. Adviezen worden onvoldoende opgepakt en gemaakte beloftes over meer transparantie en participatie worden niet nagekomen. Dit leidt ertoe dat er na anderhalf jaar nog steeds weinig inzicht en vertrouwen in de plannen is bij de meeste omwonenden. Terwijl de “voorontwerpfase” zich juist heel goed leent voor participatie, mits alle partijen bereid en in staat zijn om gedeelde uitgangspunten op te stellen. Leefbaarheid, duurzaamheid en financiële haalbaarheid zijn volgens ons de uitgangspunten van waaruit de dialoog gevoerd zou moeten worden.

Wij vragen de GR, en ook de raadsleden, daarom dringend om de communicatie en participatie met de omwonenden en overige betrokkenen op een hoger plan te brengen, van alleen informeren en halfslachtig raadplegen naar serieus adviseren en minimaal co-produceren.

Concreet betekent dit:

- Persoonlijk en inhoudelijk reageren op de ingediende zienswijzen;
- Roadmap presenteren over het verdere verloop van het ontwerpproces, waarin:
 - o Interactieve themabijeenkomsten voor alle geïnteresseerde burgers over de resterende zorgpunten (geluid, verkeer, categorie 5.1, verdozing, luchtvervuiling, lichtvervuiling, werkgelegenheid, natuurbescherming, energie, kosten-baten);
 - o Constructieve gesprekken over gedeelde uitgangspunten en participatiethema's mede aan de hand van de opgestelde 10 zorgpunten en plan B;
- Uitnodigen van brede groep omwonenden om te participeren in dit proces door deelname aan verschillende themabijeenkomsten;
- Onafhankelijke experts inzetten die omwonenden zelf kunnen raadplegen;
- Verslag doen van alle stappen in het proces in brede kring (inclusief raadsleden).

Wij begrijpen dat de coronacrisis het hele planvormingsproces heeft vertraagd, maar corona kan geen excuus zijn om burgers niet goed te informeren en te betrekken. De coronacrisis toont juist aan hoe belangrijk zorgvuldig en open communiceren en brede betrokkenheid van burgers is voor draagvlak en participatie.

We zijn ongeveer halverwege de voorontwerpfase en we staan nog onderaan de participatieladder. Nu is het moment om de participatie op een hoger niveau te brengen en echt samen met

burgers/omwonenden te werken aan een beter ontwerp waarbij economische belangen niet voorop staan, maar in balans zijn met duurzaamheid en leefbaarheid.

Daar werken wij graag aan mee.

Platform Eerlijk over Heesch West

Bijlagen:

- Uitleg participatieladder en omgevingswet
- Reactie/advies op communicatieplan d.d. 10-03-2020
- Bespreking met communicatiebureau Sprangers d.d. 16-06-2020

Reactie op het communicatieplan Heesch West

Inleiding

Het doel van het communicatieplan is om *vertrouwen, draagvlak en een correcte beeldvorming bij omwonenden* te bereiken, maar daarbij staat al meteen een voorbehoud: *waar mogelijk zorgen die leven wegnemen, omwonenden optimaal informeren en in dialoog blijven over ontwikkelingen en kansen. Daarbij is het belangrijk duidelijk te zijn over de ruimte die er is om aanpassingen te doen in de plannen en ook aan te geven waar deze ruimte er niet is.*

In dit voorbehoud ligt al besloten dat er geen vertrouwen, draagvlak en een correcte beeldvorming bij alle omwonenden bereikt zal worden. De vraag die dit oproept is: wat is de werkelijke doelstelling? Gaat het alleen om een inspanningsverplichting of streeft de GR echt vertrouwen, draagvlak en een goede beeldvorming na? In het laatste geval (en dat is in de geest van de omgevingswet het goede antwoord) is de vraag: hoeveel vertrouwen en draagvlak wil de GR bereiken? Bij welke omwonenden? En hoe gaan zij dit meten?

In het plan wordt gesproken over dialoog, participatie en co-creatie, maar de wijze waarop de communicatie tot nu toe is vormgegeven leidt niet tot dialoog, laat staan tot participatie en co-creatie.

Voor een open dialoog is gelijkwaardigheid een basisprincipe, maar in de praktijk heeft de GR de regie strak in handen over welke informatie wanneer met wie wordt gedeeld. Zo hebben de omwonenden bijvoorbeeld geen inzicht in waar in deze plannen ruimte is om aanpassingen te doen, welke partijen geïnteresseerd zijn in het bedrijventerrein en wat hun belangen zijn, hoe de financiering en business case er uit ziet en waar het kritische omslagpunt ligt. En, zoals al gezegd, hoeveel draagvlak/vertrouwen gewenst is om de plannen uit te kunnen voeren.

Zolang er geen open en gelijkwaardige dialoog mogelijk is, zal het vertrouwen en draagvlak alleen maar afnemen en is er geen basis voor participatie.

Hieronder geven we per onderdeel aan wat er volgens ons nodig is om wel tot dialoog, participatie en co-creatie te komen.

Stap 1: Breng de doelgroep nauwkeurig in kaart, inclusief de wijze waarop zij geïnformeerd kunnen/willen worden. Hanteer hierbij de wettelijke richtlijn voor belanghebbenden (op basis van de norm 10x tiphoogte van de geplande windmolens komen wij tot meer dan 3000 adressen) en maak onderscheid tussen inwoners van de verschillende gemeentes en dorpen.

Stap 2: Houd een nulmeting (enquête) onder alle belanghebbenden en verwerk de respons in het doelgroepenschema. Het aantal ingestuurde zienswijzen in augustus geeft een indicatie, maar is niet representatief. Ook het platform Eerlijk over Heesch West vertegenwoordigt niet alle belanghebbenden. Ze vormen wel een belangrijke intermediair.

Stap 3: **Maak een mediamatrix** (in Excel) van alle bestaande communicatie- en beslismomenten, inclusief GR-overleggen, raadsvergaderingen, buurtbijeenkomsten, etc.

Stap 4: **Pas het communicatieplan aan** op basis van doelgroepenoverzicht en de mediamatrix. Eerlijk over Heesch West kan dit overzicht aanvullen met de kennis die het heeft van de doelgroepen en de informele communicatiekanalen.

Stap 5: **Zorg voor een evenwichtige planning** (niet 2 bijeenkomsten in 1 week) van eigen bijeenkomsten die logisch aansluit op raadsvergaderingen.

Onderstaande bijeenkomsten krijgen dan een plek in een samenhangend en transparant plan. Hierbij per bijeenkomst enkele kanttekeningen en tips op basis van de ervaringen tot nu toe.

Overleg Buren Heesch West 2.0

- Doelstelling = afstemming over *de planvorming* en de communicatie;
- Doelgroep = GR + intermediairs van omwonende belanghebbenden. Op basis van nulmeting doelgroep eventueel bijstellen. Nu ontbreken de ondernemers.
- Data: maandelijks
- Locatie: Heesch/Vinkel/Geffen/Nuland
- Inhoud = conceptagenda + stukken ruim van tevoren (ten minste 1 week) aanleveren.
- Communicatie: verslag wordt na goedkeuring door deelnemers gepubliceerd op website Heesch West.

Expertoverleg natuur- en milieuorganisaties

- Communicatie: verslag wordt gedeeld met deelnemers Buren Overleg en als bijlage toegevoegd aan verslag Burenoverleg (dus openbaar gemaakt).
- Planning: Komt er een vervolg? Zie ook de themabijeenkomsten.

Themabijeenkomsten

De doelstelling van de themabijeenkomsten is ons inziens om in dialoog te gaan met omwonenden/belanghebbenden over de belangrijkste zorgpunten bij het voorontwerpbestemmingsplan. Het beoogde resultaat is wederzijds begrip: bewoners hebben meer inzicht in de (positieve en negatieve) effecten van de plannen op hun leefomgeving en de mogelijkheden om hier iets aan te veranderen en de GR heeft meer inzicht in wat er leeft onder de omwonenden en hoe vertrouwen en draagvlak vergroot zou kunnen worden. Om dit te bereiken, dienen de themabijeenkomsten aan een aantal voorwaarden te voldoen.

1. **Thematiek moet aansluiten op de bestaande zorgen.** Op basis van de 10 zorgen die in de zomer van 2019 zijn genoemd, komen wij voorlopig tot de volgende zeven hoofdthema's:
- Industriecategorie (Omgevingsdienst, experts stikstof, fijnstof, geur en geluid)

- Windparken (tweede bijeenkomst met zelfde experts, evt. ook Sylvia van Manen)
- Verkeer en parkeren (experts transport, mobiliteit, fijnstof, geluid)
- Ruimtelijke inpassing (verrommeling, verdozing) (experts ruimtelijke ordening, logistiek)
- Biodiversiteit (natuur- en milieuexperts)
- Financiële onderbouwing/lastenverdeling (experts duurzame economie en financiering)
- Inspraak en participatie (juridische en communicatie-experts, Social Impact Analyse)

In het conceptplan zijn slechts 3 van de 7 thema's opgenomen. Breid de themabijeenkomsten uit en bied ook ruimte voor alternatieve voorstellen en nieuwe thema's, zoals woningnood, economische recessie, cultuur-historische waarde, nieuwe energiebronnen, werkgelegenheid.

2. **Alle geïnteresseerde belanghebbenden moeten uitgenodigd** worden en in staat worden gesteld om minstens 1 van de themabijeenkomsten bij te wonen.

Dit betekent een andere manier van uitnodigen. In de nulmeting zou een vraag opgenomen kunnen worden over de interesse voor de themabijeenkomsten, zodat op basis daarvan gericht uitgenodigd kan worden. Als er meer belangstelling is dan de beoogde 60 personen, zouden grotere of meer bijeenkomsten georganiseerd moeten worden.

3. **Organiseer de bijeenkomsten afwisselend** in Heesch, Vinkel, Geffen en Nuland. Houd daarbij rekening met waar welk thema het meeste leeft (op basis van de enquête).

4. **Nodig onafhankelijke experts** uit (in overleg met EOHW en dorpsraden) en geef hen de gelegenheid om op basis van van te voren toegestuurde vragen een korte presentatie te geven, waarna zij aan verschillende tafels met de omwonenden in gesprek gaan. Geen frontaal panel. Wel een plenaire terugkoppeling.

5. **Zorg voor een dagvoorzitter** die zowel de experts, de beleidsmakers en de belanghebbenden met respect benadert.

6. **Zorg voor een goede inleider** die het doel en het thema van de avond duidelijk en overtuigend neerzet en de samenhang met de andere thema-avonden aanduidt. Laat de politieke praatjes achterwege. De wethouders en projectdirecteur schuiven aan bij de gesprekstafels en luisteren.

7. **Creëer een veilige open sfeer waarin mensen aan kleine tafels** in gesprek kunnen gaan met verschillende experts. Vergelijk de opzet van de RES-bijeenkomsten.

8. **Nodig ook raadsleden uit**, zodat zij ook goed geïnformeerd zijn over de verschillende thema's en zorgen van omwonenden.

9. **Peil na afloop de stemming** van de deelnemers middels een evaluatieformulier. Wat hebben ze geleerd? Wat hebben ze gemist? Welke tips hebben ze?

10. **Leg uit wat er met de uitkomsten** van de themabijeenkomsten gebeurt. Maak een goed verslag en plaats dat na goedkeuring door de deelnemers op de website.

Bezoek(en) windpark(en)

Doelgroep: naast geïnteresseerde omwonenden ook raadsleden die nog niet meegeweest zijn naar Hoeksche Waard. Programma samenstellen in overleg met EOHW en NLVOW. Eventueel ook Tweede Kamerleden uitnodigen en minister Wiebes?

Infodesk

Informeer eerst naar de behoefte aan een infodesk naast de themabijeenkomsten. Organiseer flexibele spreekuren op afspraak op verschillende locaties in plaats van op een vast tijdstip (onder werktijd) op een vaste plaats.

Update gemeenteraden

Verwerk de bijeenkomsten met gemeenteraden in het totaalplan en nodig raadsleden ook uit voor themabijeenkomsten.

Roadshow?

In onze optiek is er nog lang geen sprake van een roadshow over een Ontwerp Bestemmingsplan. De themabijeenkomsten, alternatieve voorstellen en actuele ontwikkelingen leveren input voor een nieuw plan dat opnieuw getoetst wordt door de commissie MER en voorgelegd aan de omwonenden. Pas dan kan er aan een ontwerp bestemmingsplan worden gewerkt en aan een bijpassend communicatieplan.

Overige communicatiemiddelen

Verwerk GR-middelen in de mediamatrix. Vorm een gezamenlijk redactieteam met omwonenden.

Denk ook aan: realistische weergave van windmolens/logistieke dozen in landschap ipv vertekende artist impressions.

Burgerparticipatieladder

Een bekend hulpmiddel voor participatie van inwoners is de participatieladder. Met de participatieladder geef je meer duidelijkheid in welke mate inwoners betrokken worden bij beleid, plannen, beheer en hebben bewoners meer inzicht in hun invloed daarop. De burgerparticipatieladder is een “glijdende schaal waarin de mate van interactief beleid en planvorming tot uiting komt”. De burgerparticipatieladder – vaak ook visueel als ladder uitgebeeld – laat verschillende gradaties zien van de rol die inwoners in een bepaald proces hebben.

Vorm van participatie	Rol gemeente/initiatiefnemer	Rol inwoner/stakeholder
Mee(beslissen)	Samenwerkende stijl Samenwerken op basis van gelijkwaardigheid met andere partijen. Resultaten hebben een bindende werking, de gemeente neemt de resultaten over.	Medebeslisser krijgt de bevoegdheid om binnen randvoorwaarden zelf beslissingen te nemen.
Coproduceren	Delegerende stijl Ziet de burger als partner en laat het resultaat zwaar wegen in de besluitvorming. Bij afwijking aandacht voor motivatie.	Samenwerkingspartner Werkt mee aan plannen en aan oplossingen; werkt op basis van gelijkwaardigheid.
Adviseren	Participatieve stijl Het bestuur stelt de agenda samen. Geeft veel ruimte voor inbreng en discussie.	Adviseur Kan problemen aandragen en oplossingen formuleren
Raadplegen	Consultatieve stijl Raadplegen van deelnemers: horen reacties op een plan. Hiermee rekening houden in het vervolgproces.	Geconsulteerde Reageert in een laat stadium op een uitgewerkt plan. Klankbord, gesprekspartners. Inbreng van mening of kennis.
Informereren	Open autoritaire stijl Het bestuur voert zelfstandig beleid en verschaft hierover informatie aan doelgroep.	Toehoorder Levert geen bijdrage aan het proces.

Lees meer over participatie en de nieuwe Omgevingswet via:

<https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/participatieomgevingswet/>

Bespreking communicatieplan d.d. 16-06-2020

Aanwezig; Frenk Sprangers

Lard van de Veerdonk

Femke Zwaal

Henk Verstegen

Uitgangspunten communicatieplan;

- Participatie is actief deelnemen (zie Dikke van Dale) en niet alleen informeren.
 - Geef ook duidelijk aan waarop participatie mogelijk is en waarop niet.
- Communicatieplan is een roadmap tot en met het ontwerp bestemmingsplan. (voorlopig)
- Als leidraad zouden we plan A (GR) en plan B (Bosch Buiten) moeten nemen, en deze bij alle onderwerpen met elkaar linken.
 - Doel om te komen tot een goed plan C, waarin het beste van beide zit. Synergiewerking.

Algemene punten;

- Blijf elkaar goed informeren.
- Vergaderingen;
 - Voorzitter dient sec de vergadering te leiden en zich niet te veel in de discussie te mengen.
 - Dit komt de kwaliteit van de vergadering ten goede.
 - Maak procedure-afspraken
 - Bijv. t.a.v. spreektijd, dit geeft iedereen de ruimte om zijn inbreng te hebben.
 - Bespreek ook binnen je eigen groep hoe je de besprekingen aanvliegt en wat je wil bereiken.

Inhoudelijk

- Bij alle activiteiten/vergaderingen moet duidelijk zijn;
 - Doel; informeren, vragen stellen of overleg voeren.
 - Wie uitgenodigd dienen te worden.
 - Structuur/opzet van de bijeenkomst.
- Plan alle activiteiten en vergaderingen, zodat mensen zich hierop goed kunnen voorbereiden.
- Nog te houden bijeenkomsten;
 - Windenergie;
 - Bijeenkomst voor de omwonenden
 - Excursie met Buren Heesch West 2.0 en de GR naar een windmolenpark
 - Landschappelijke ontwikkeling
 - Verkeer;
 - Invulling industrie
 - Verdeling lusten en lasten
- Bij alle bijeenkomsten geldt tevens als uitgangspunt wat is de invloed hiervan op de omgeving.
 - Denk aan (over) last door geluid/fijnstof

Dhr. Frenk Sprangers geeft aan deze punten mee te nemen in het communicatieplan en een eerste opzet uiterlijk 30 juni voor te leggen aan Henk en Femke.

Note; Uiteindelijk beslist de GR over het communicatieplan.